

ЦЕРКОВЕНЪ ВЪСТНИКЪ

НАУЧНО
РЕЛИГИОЗНО-ПРАВСТВЕНО СПИСАНИЕ.

„созижду церковь мою, и врата адова не одолѣють ей“ (Мат, 16; 18).

ИЗЛИЗА ВСЪКИ МЪСЕЦЪ

Годишна цѣна:

Въ България	4 лева
За ученици и войници	3 „
За странство	5 „
Винаги прѣдплатени.	

Всичко

що се отнася до списанието се въпраша до редакцията му въ г. Пловдивъ. Неплатени писма не се приематъ.

„ЦЕРКОВЕНЪ ВЪСТНИКЪ“ е прѣпоръченъ отъ Министерството на Вътрѣшнитѣ Дѣла и отъ Негово Високо Прѣосвященство Св. Пловдивскій Митрополитъ Господина Г-на Натанаила.

Съвѣтъ къмъ свещеницитѣ.

Въ политиката се расправя за отношения, каквито има между народа и мѣжду разни класове хора отъ единъ и сѣщия народъ и за правителствени форми. Могълъ ли би нѣкой членъ отъ обществото да не хае за тия нѣща? Що би се казало дори и за една жена, които не я боли затова нѣщо? Могли ли бихме да я имаме за жена добръ възпитана, да я мислимъ за способна, да разбира мъжа, да възпита дѣца, да помогне на гражданското имъ възпитание? Споредъ това пакъ нека помислимъ що трѣбва да ся иска отъ единъ мъжъ, а още повече отъ единъ свещеникъ, ако му тѣгли сърдцето да ся носи съгласно призванието си! Срамота за него, ако ся покаже, че пехе за голѣмитѣ интереси на отечеството си! Но какъ и до колко трѣбва да ся намѣна въ политиката, то е другъ въпросъ, който не може да ся расправи по единъ общъ начинъ, а трѣбва да ся остави всякому да сѣди.

Тѣ, не ще рѣче, че единъ свещеникъ трѣбва да се немѣси и уплете въ политика; таква нѣща не може да ся иска отъ него, защото изобщо то му не иде отъ рѣцѣ. Той изобщо нѣма ни врѣме, ни колкото познания му

трѣбватъ. Политическиятъ мъжъ трѣбва да е *дръжавенъ мъжъ*. А дръжавни мъжие се рѣдки. Посланието на свещеника, положението му, възпитанието му не го викатъ да ся залавя за политически работи, а само да развива духъ на религиозностъ и мораль, да развива духъ на човѣчина, привързанностъ къмъ общо добро, борба срѣщу безвѣрието, простотата и лощитѣ похождения. Свещеникътъ трѣбва да работи повечето за паравственността. Всички негови пасоми трѣбва да го знаятъ, че той е човѣкъ отъ никаква партия и ся не ръководи отъ никой частенъ интересъ. Всички опитвания и блазни за да го направятъ да работи зарадъ нѣкой частна полза или зарадъ нѣкой политическа дружина хора, немогътъ да го поклатятъ. Всѣкой трѣбва да разбере, че нему е на сърдце, че нему е мило и драго всичко що е хубаво, свободомобиво, човѣчно, и че всѣкой може да ся надѣе, обдѣла на него, когато дотрѣбва да ся работи за вещественно или правствено добро на човѣчеството. Петинскій свещеникъ трѣбва да мрази да ся мѣси и заплита въ мѣстни или градеки дребни работи; и хората малко помалко неусѣтно ся приучаватъ да гледатъ такива работи като нѣща, които не сѣж за сви-

щенникъ, и които не му прилѣгатъ ни на посланието му, ни на вскуса му, ни на достойнството му. Да ся бърка въ всички въпроси, да сѣди по кафенетата и да разисква съ всекакви челоуѣци, да обитава по пивници и да слуша всякого що казва и да му отговаря, не, то не прилича на священникъ, то рани и грози религиозно-нравственното му чувство, то плаши да го угаси. Никой да ся не сърди за това що казахъ: азъ искамъ да кажа, че поведението на священника трѣбва да е заблѣжено и запечатано съ печатъ отъ религиозно-нравствено отличие, отъ странение отъ всичко що има да го направи отговоренъ и прѣдъ челоуѣци и прѣдъ Бога. Азъ никога не съмъ видѣлъ нѣкой истински священникъ, който да не ся е показалъ такъвъ въ най-благоприятни обстоятелства.

За безбожието

(Продължение отъ брой 9).

Б.

— Като послѣдва своя безуменъ опитъ да сваля Бога отъ небесния тронъ и да качи на Негово мѣсто неразумната природа, безбожието не на шега ни увѣрява, че вѣрата въ Бога е „остатъкъ отъ старо-врѣменното невѣжество на челоуѣческия родъ, когато той като нѣмалъ никаква точно знание за природата и за естественната свързка на нейнитѣ явления, благодарение на своята буйна фантазия, измислилъ невидимия Творецъ и Управителъ на всичко видимо“. Това е второто основно учение на безбожието. — „Вѣрата въ Бога е остатъкъ отъ старо-врѣменното невѣжество на челоуѣка, измислица на дивака“! Лесно казано, нъ не тѣй лесно се усвоява това откритие на най-новото невѣрие отъ здравия челоуѣчески разумъ. Тази мисль на безбожието е не дотолкова крайно глупава, колкото дѣтински наивна. Съврѣменнитѣ учени, непризванитѣ просвѣтителни на насъ, тъмнитѣ хора, си въобразаватъ, че първия челоуѣкъ — дивакъ, като се скиталъ, подобно на звѣроветѣ, по планинитѣ и долинитѣ, по глетитѣ гори, изморенъ, сѣднѣлъ еднажъ на единъ пнѣ, позамислилъ се за окръжающия го животъ и изведнѣжъ по нѣкакво вълшебно вдѣхновение извикалъ: „Намѣрихъ! Богъ е направилъ всичко!“ — и отъ тогава челоуѣчеството запазило тази измислица на дивака за хиляди години, почнало да ѣ придава отъ родъ въ родъ, отъ поколение на поколение и захванѣло да ѣ жертвова най-добритѣ части отъ своето имущество,

а често пѣти и самия си животъ. Чудно, непостижимо! Какъ така, лесната измислица на дивия челоуѣкъ да се е насадила въ челоуѣческия родъ толкова на дълбоко, што да не могатъ вече никакъ да ѣ извадѣтъ отъ недрага на челоуѣчеството никакви успѣхи въ знанието природата, никакъвъ челоуѣчески прогресъ? Историата ни говори, че въ различни врѣмена хората прѣживѣвали различни заблуждения на своя разумъ, нъ че съ постепенното повдигане на неговото умствено развитие тѣзи заблуждения едно слѣдъ друго сѣ отстъпвали мѣсто на истинитѣ и по такъвъ начинъ сѣ били забравяни вѣчно; ни едно заблуждение, нито една мечта на прѣмамливото въображение не е дълговѣчна, нъ, рано, или късно, се унищожава. Ами какъ, по какъвъ начинъ една най-стара, тѣй да се каже, първоначална мечта на челоуѣческото неразумие вѣрата въ Бога се отказва толкова безсмъртна, што не ѣ сподѣлятъ, на не ѣ се подаватъ безусловно и въ нашитѣ дни тѣй сѣщо, както прѣди 20 и 30 вѣкове, както въ минутата на нейното появлене въ челоуѣчеството? Явно е, че тукъ има нѣщо да не е така. И дѣйствително: мечта ли е, заблуждение ли е вѣрата въ Бога? — ето въпросътъ, който самъ по себе си ни се испрѣчва. И напротивъ, таза вѣра не е ли истина и при това най-врѣнна и непоколебима? Зашто само на такава истина може да принадлежи безсмъртие. Дѣйствително, вѣрата въ Бога е истина, по-врѣнна отъ която нѣма и не може да има. Вѣрата въ Бога не е никакъ изобрѣтение на невѣжественния, на макаръ и на най-просвѣтения челоуѣчески разумъ; тя ни е даръ, даръ Божественъ и толкова непосредствено, първоначално и тѣсно съединенъ съ нашия духъ, както зрѣнието съ окото, слухътъ съ ухото, сърцето съ гърдитѣ. Мисльта за Бога, съ постепенното развитие на нашия духъ и при различнитѣ му съотношения съ природата, се появява и развива въ нашето съзнание така естествено, както естествено и неволно окото чувства дневната свѣтлина, когато е отворено и отъ това никакъ не заболѣва. Вѣрата въ Бога е насадена въ нашето сърце отъ рѣката на Самаго Бога, е право и естествено проявление на нашия духъ и съ това тя по-добрѣ отъ всичко ни доказва своята истина. Какво нѣщо е нашия духъ, който ни отличава отъ всичкитѣ други животни на видимия свѣтъ? Той е висшата сила на нашето същество, непрѣстанно стрѣмление на нашата душа къмъ безусловно — висшето, съвршенното, безко-

вечното и безграничното; той е стрѣмление на разума къмъ пълната истина, стрѣмление на волята къмъ най-съвършенното добро и стрѣмление на сърцето къмъ вѣчното блаженство. Нищо материално, земно не ни удовлетворява: ний вѣчно се стрѣмимъ къмъ това, което не намираме на земята, къмъ духовното, идеалното съвършенство и блаженство. Въ това именно стрѣмление лѣжи върното на нашата вѣра въ Бога: ний не можемъ да си прѣдставимъ, щото послѣдната цѣль на нашитѣ стрѣмления, вродения идеалъ на нашето съвършенство, да нѣма за жизнено осъществление, истинска дѣйствителност, безусловно-съвършения свой личенъ Носитель, а това именно живо съвършенно и самосъщо въплотение идеала на нашия духъ ний наричаме **Богъ**. И така, ний вѣрваме въ Бога, Первообразъ на нашия животъ затова, защото имаме духъ, Божий образъ, който неволно клони къмъ своя Первообразъ, като къмъ центръ на живота, като къмъ источникъ на това истинско блаженство, което той непрѣстанно търси, нъ никъдѣ по земята не го намира. Человѣкъ може да се лиши отъ вѣрата въ Бога само тогава, когато му се отнеме духътъ, нъ догдѣто духътъ отличава чловѣка отъ всичкитѣ други същества на свѣта, вѣрата никакъ не може да бѣде изтребена отъ чловѣка. Ето защо вѣрата въ Бога прѣмипава прѣвъ всичката история на чловѣчеството, защото тя всекога е жива, силна и безгранично могъществена по своето влияние върху нашия животъ.

(Слѣди).

За Безбожний материализмъ

(продължение)

Многошумнитѣ прочее атоми не са сж доказали експериментално; прѣдполага сж, че сществуватъ и хубава е хипотезата, нъ за православната наука е гола хипотеза, нъ и логично е несъществуваща (употрѣбавя сж и тукъ индуктивно логиката както създавающитѣ теории), защото всеко вещество е раздѣлно, слѣдователно и най-послѣдната му частица (атомътъ) е раздѣлна, което не сж съгласява съ висълъта на атома, който е веществена частичка и не приема по-нататъшно подраздѣление; слѣдователно или сществуватъ атоми, които, като сж частички отъ веществото и иматъ просторъ, подлѣжатъ на по-нататъшно подраздѣление, което неже стигне до такава точка, щото като нѣматъ просторъ нѣма и да сществуватъ, защото не могатъ да държатъ нѣщо, или не сществуватъ, а сж сж висълъли само условно и искусствено, за икономия и вѣроятнo за изтъкуване и разбираване физическитѣ феномени, когато сж създава атомистическата теория. И наистина тъй е работата, защото физико-математическия наука по необходимостъ прилязъ тази теория за изтъкуване механическитѣ, физически и химически феномени (тежестъта, химическото сродство, втаду-

ха, звука, топлината, свѣтлото, електричеството), които сж считатъ днесъ за различни стѣпени на движението на атомитѣ (свр. теория прѣдположителна) соададени на послѣдъкъ за взаимността на тѣзи феномени и на условното „равносилне на силитѣ“, т. е. никоя сила не сж изгубва, нъ само сж морфозира (търкнето произвежда звукъ, послѣ топлина, топлината свѣтлина, свѣтлината химически мѣнѣния, тѣзи пакъ електричество, а то пакъ механическо дѣйствие и на онацѣ). Истина е, че физическитѣ науки впоследствъ сж изтъкували и доклаали твърдѣ много отъ феноментѣ и взаимното нѣмъ скрѣване, естество нѣмъ обаче и причината оставатъ всякога неизвѣстни на науката, и въ това е тя принудена да създава хипотези за лесно разбираване феноментѣ, които тя проповѣдва.

Нъ за винута, ако сж приеме за истинска атомистическата теория, разрѣшавали сж лесно материалистическия въпросъ? Не; нъ въ сжщата винута сж пораждатъ много други свързани и непосредствени въпроси и недоухѣния, които сж относатъ къмъ причинитѣ, механизма и природата на веществото. На чѣмъ сж поражда въпросътъ, що е веществото и каква е природата и субстанцията му? Тя е една и сжщата субстанция, която сж наявява въ различни елементи (металли, неметалли, металлоидни както ги дѣли химията), и тогава кои сж причинитѣ и кой е механизъмътъ на такви металорфозирания на веществото, или иначе прѣзено, коя е единствената субстанция на веществото, отъ което сж произлѣзли другитѣ елементи и вселенната? Или имаме много вещества (елементи), и тогава нажда теорията за единственостъта и присносъщността на веществото, защото бже отъ тѣзи вещества е първоредното (оригиналтѣ) и кои първи причини сж потикнали веществото къмъ движението (защото колебающето сж движение на атомитѣ е резултатъ, а не е то самата първа причина на колебающето сж дѣйствие на атомитѣ, отъ което дѣйствие произлѣздо и произлѣза всяка творителна дѣятелностъ на атомитѣ), и на конецъ отъ кое естество и отъ кой образъ или типъ е чехалцятѣ, който произвежда чрѣвъ раскланането и творенето тукъ звукъ, тамъ пакъ топлина или свѣтлина и другадѣ ясли в различнѣния? Защото до колкото ни е навѣстно, не сж знае още поче вътрѣшното естество и механизъмътъ на електрическата и магнетическа течностъ на свѣтлината, на прилячането, на тежестъта и на химическото сродство. Науката е направила необлюение, испита е и е опрѣдѣлила феноментѣ, порядкъ, законитѣ и условията (вѣществениия) свѣтъ, нъ не е могла още да вникне и да анализира първитѣ причини и по вътрѣшната природа на причинитѣ на повечето феномени, и за това като положителна наука, понеже не иска да губи върхе въ настѣдване първитѣ причини (които до сега е напразно търсила) слѣдва прѣдонрѣдѣленето сж т. е. умножава наблюденията си въ физическия миръ и прави приснособлѣния на наблюденията си, а пакъ за първитѣ причини образува само теории за олесѣние въ научването феноментѣ.

За това и началникътъ на съвременния материализмъ прочутитѣ Хевелъ като виждалъ невъзможността да докаже и да рѣши недоухѣнията на справедливия и добросвѣстния ученъ свѣтъ за веществото, прѣдложилъ прилянето присносъщността като догматъ, който не приема разискване, свр. като истина а *rigor*, т. е. като навѣстностъ безъ изтъкуване доказателства.

6. Теорията на Дарвина. Самитѣ Дарвинъ прѣдложилъ теорията си като теория (хипотеза), която не удостоилъ сж научна истина, като прилялъ началенъ оригиналъ

създаденъ отъ свѣрхестественна сила; за минута ся разбрало, че в този началенъ оригиналъ ся е родилъ самоподвижно спорѣдъ опитванята на Rouchet, потвърди ся и изречението на „Harvey omne vivum ex ovo“. (всяко животно отъ яйце), което великий Вирховъ бѣше прислособилъ въ медицината „omnis cellula a cellula“ (всяка клѣтка отъ клѣтка), и ся забрави вече свѣршено самоподвижното происхождение.

Като ся доказа за несществующе и безосновно самоподвижното произхождение, остана въпросътъ за постепенното осъвършенствование на животното царство спорѣдъ закона на развиването (évolution) и чрѣзъ способа на физическия подборъ (selection) сир. на подобрѣнието и осъвършенствованиято на вида чрѣзъ смѣсането на животнитѣ; по нови обаче и по точни опитвания сж доказали, че внучитѣ и паравнучитѣ произходящи отъ животни, които сж цѣль за подобрѣние на вида отъ по напрѣдъ ся смѣсватъ, повращатъ ся въ образа на дѣда си или на прадѣда си, т. е. разнообразието отъ смѣсането има опрѣдѣлени граници, отвъдъ които родоветѣ и видоветѣ ся повращатъ въ statu quo то, което събитие доказва постоянността и неизменяемостта (сж привременни измѣненя и отклонѣния отъ началния типъ) на рода и на вида, които при всякото влияние на искусствения и физически подборъ, на борбата за съществувание и на климата, твърдѣ малко и то привременно, ся отдалечаватъ отъ оригиналния си типъ, а всѣко едно такво отдалечение ся счита по вече патологическо отъ колкото физиологическо, когато имае вече чудовища, както е навѣство въ патологията подъ името „atavisme“, когато внукътъ прѣскача непосредствения родителъ и прилчва на отдалеченъ прародителъ.

Въ слѣдствие на недостаточнитѣ доказателства Дарвиновата теория падна отъ висотата си, и по-лошото за нея е, че самитѣ ѝ защитници си оспорихъ мнѣнията, а пакъ знаменититѣ естествоиспитатели Wallace, Huxley, Agassiz провъзгласихъ всенародно, че бездна разтѣля челоуѣка отъ другото животно царство и отъ другия веществовъ свѣтъ, што само особно творческо дѣйствие влѣзло въ сътворението, а не механическитѣ закони на неорганическия свѣтъ, и слѣдователно празни сж всичкитѣ старания за откриване живота до колкото не ся доказва експериментално, че първото вещество чрѣзъ механическитѣ му колебания и расклащания и измѣненя може да приеме животь, да разсѣди и да пожедае.

Слѣдва

Най-новитѣ пессим. теории и тѣхната несъстоятелность.

(продълж. отъ бр. 9.)

Както и да е, нъ Шопенхауеръ при все това признава за основа на всичко „Свѣтската воля“, отъ която произлиза битието. Тази най-висока, чужда за всички условия на земний животь, неуловима чрѣзъ мислитѣ сила, като сжщность на всичко, е основа на битието т. е. свѣтската воля проявява въ себе си сжщността на явленията; а пкъ сжщността на всѣко явление (вещъ) съставлява идеята. Другояче казано: волята произвожда отъ себе си общитѣ форми на живота—идеята и материята, а благодарение на послѣдната, появяватъ

се вече отдѣлнитѣ прѣдмѣти. Слѣдователно идеята и прѣдмѣтътъ не е едно и сжщо, а съвсѣмъ отлично едно отъ друго. Да се изразимъ по-точно: прѣдмѣтътъ (вѣщта) самъ по себе си е свободенъ не само отъ присжщитѣ на познанието форми, нъ даже и отъ прѣдставленията, отъ способността да се познае (да стане обектъ) за кой и да би било *субектъ*. А пкъ идеята, макаръ и да не раскрива самата сжщность на вѣщитѣ (явленията, битието), при все това *обекта* е познаваемо прѣдставление; тя нѣма всичкитѣ форми, присжщи на явленията (вѣщитѣ, битието), нъ обладава формата на прѣдставленията, може да бжде *обектъ* на битието за *субектъ*, който ѝъ распознава. А така сжщо и материята не е едно и сжщо нѣщо съ идеята. Тя не е прѣдмѣтътъ, а само условие на опита, основно начало на прѣходящитѣ явления, видимость, вѣшно проявление на волята, както и идеята е обективность сжщо на волята. Както се вижда Шопенхауеръ искалъ да даде сжщественното различие на волята отъ материята, нъ излѣзло разлика само въ степентѣ, нъ не и въ сжщността.

Идеитѣ сж обекти на волята, т. е. начало на това, което исклучана отъ себѣ си каквато и да би било възможность за познанието; нъ идеитѣ стоятъ по-горѣ отъ причинитѣ, пространството и врѣмето, чрѣзъ това като че ли се отождествяватъ и сливатъ съ волята. Шопенхауеръ добавя, че идеитѣ сж общи форми на битието, като сжщи закони за живота. Нъ законитѣ необходимо нужно е да бждатъ присжщи на битието, а таквозъ дѣление свѣтътъ на половина отдавна, още отъ Аристотеля, било намѣрено за неоснователно. Материята, спорѣдъ Шопенхауера, е обективното раскритие на волята; тя е цѣла и въ сжщето врѣме дребна, вѣчна сама по себе, и разновидна въ своитѣ проявления. Когато материята е такъва по сжщественитѣ си свойства и проявления, тогава става като излишно битието не само на идеята, нъ и на самата воля, ако при това не се забравя, че качествеността, спорѣдъ Шопенхауера, а характеристическото свойство на индивидуалното (личното) битие, а пкъ на всѣко битие той приписва материя, като исклучително принадлежаще ней свойство.

Отдавна е извѣстно, че философитѣ строятъ мировитѣ системи тѣй, както имъ се ще тѣхното съществувание. Ако у нѣкой философски умъ възникнатъ явни за другото, противорѣчия и не съобразности, то за самия философъ туй може да сж само нищо и никакви неточности, които все пакъ му служатъ като

основа за обяснение на всички свѣтловни явления. Такъвъ е и Шопенхауеръ. Ако неговитѣ основни положения заключаватъ нѣщо неразбираемо, неточно и противорѣчиво, то тѣ — спорѣдъ него—все пакъ прѣдставятъ свѣтътъ такъвъ, какъвто си е въ сжщностъ (или спорѣдъ прѣдставлението му, което е едно и сжщо) напълно обясняватъ вътрѣшния смисълъ, цѣлната и цѣльта, както на живота изобщо, така и на човѣческиятъ животъ частно.

Да разгледаме сега до колко измѣдрений отъ Шопенхауера принципъ за свѣтскитъ животъ обяснява цѣлий смисълъ на този животъ. Шопенхауеръ се завзема да рѣши, вѣчно неразрѣшимитѣ за човѣческиятъ умъ, въпроси: за цѣльта на свѣтскитъ животъ, за отношението между добродѣтелята и щастieto, за истинското щастие и най-вѣрното, най-сигурното му достигане. Сжщността на всичко, спорѣдъ Шопенхауера е волята; нѣ волята е слѣпа неразумна, за което и раскрытието ѝ извънъ е бесцѣлно, вѣчно неудовлетворимо стрѣмление, което въ само себе си носи нещастие. Отъ тука слѣдва, че колкото по-скоро волята се прояви въ видимий мѣръ, толкова повече този послѣдний трѣбва да бѣде прѣпълненъ съ бѣдствия, скърби и страдания, тѣй като животътъ нѣма разумна цѣль за своето проявление, както и първоосновната му — свѣтската воля. Ако свѣтскитъ животъ въобщо нѣма разумна цѣль, то и индивидуалния животъ е лишенъ отъ щастие, което нѣма и което не може да бѣде, защото всичко въ основата си заключаватъ бѣдствия. Оттука става недостойно да се домогваме до несжществуващата връзка между щастieto и добродѣтелята, защото добродѣтелята не може да даде това, което не съдържа въ себе си — щастieto. Истина е, че у човѣка има едно съ нищо неискоренимо стрѣмление къмъ доброто, къмъ щастieto; нѣ това безсмисленно стрѣмление, тази потеря слѣдъ въображаемото щастие, спорѣдъ Шопенхауера, се унищожава отъ неговата философия, която указва на вѣрното (ужъ) срѣдство за достигане сжщинското и единственото достъпно за човѣка добро. Щастieto и доброто сж двѣ тождествени (съвършено сходни) понятия; само човѣкъ има съ нищо незаглушимо желание, на нищо не поддаваемо се стрѣмление да завладѣе, да постигне това щастие, обаче при всичкото му стрѣмление той не може да постигне желанието си, вслѣдствие на невъзможността да завладѣе това щастие при днешнитѣ условия на своя животъ. Нѣ — спорѣдъ думитѣ на Шопенхауера — изляза на я-

вѣ, че постигнатието на „многожелаемото“ е твърдѣ лесно, та само трѣбва да се чудимъ, какъ тѣй тѣзи човѣци не сж могли да се догадѣтъ за таквоаъ просто нѣщо, каквото е измислилъ Шопенхауеръ. Сжщността на работата — спорѣдъ него — е въ слѣдоуещето: главната и единствената причина за нещастията въ свѣтскитъ животъ се заключаватъ въ вѣчното, бесцѣлното стремление на човѣка. Бѣдствието е нераздѣлно отъ срѣмлението: слѣдователно и щастие може да има само тамъ, гдѣто нѣма стрѣмление. Още по-просто това може да се изрази така: живота на човѣка е безмисленъ, бесцѣленъ, а при това човѣкъ съ всички сили глупаво се стрѣми да живѣе не само самъ, нѣ дава животъ и на други личности; самъ живѣе страждущъ, и други прѣдизвиква на животъ и страдания. За да не страда човѣкъ, т. е. да може да постигне щастieto, да облада доброто, трѣбва му само да се убѣди въ безмислеността и бесцѣлността на живота си, да се откаже отъ активното участие въ движението на човѣческиятъ животъ, т. е. да прѣстане да произвожда на себе подобни, да прѣстане и самъ да сжществува. — ето ти всичко което трѣбва за достигане пълно щастие. Който разбере това просто нѣщо, той лесно ще се рѣши да направи потрѣбното и да получи, каквото се слѣдва: ще бѣде щастливъ обладателъ на дѣйствителнитѣ блага. По-просто казано: като прѣкрати собственитъ си животъ, човѣкъ ще стане нищо, а това е единственото сжщинско щастие, което е достъпно на всѣки човѣкъ.

(Слѣди)

Богословски размисления

(Продълж. отъ бр. 9.)

4-о Въ какъвъ смисълъ религията е свѣтна?

Относително това можемъ да забѣлжимъ слѣдоуещето: религията, която е съдѣйствувала за висшето развитие на човѣчеството, която е влѣзла въ неговатъ плѣтъ и кръвъ, не може тѣй скоро, както това на пръвъ погледъ се струва, да исчезне отъ човѣческото съзнание, макаръ отдавна вече вжшнитѣ ѝ форми и да сж се разпадали. Туй може да се каже въ относителенъ смисълъ даже и за язическата религия на старо-грѣцкитъ свѣтъ. Не би имало художествено-естетическа страна въ хуанното развитие на съврѣмения човѣкъ, ако той се укаже съвършено незнающъ грѣцкитъ старини. Още повече това трѣбва да се забѣлжи относително Християнството. Врѣмениятѣ му форми, както сж се пагивявали отъ напредъ, тѣй и за напредъ нѣма да останѣтъ свободни отъ пагивения; нѣ Християнскитѣ идеи сж вѣчни и непоколебливи. Тѣзи идеи изображаватъ породеното съ благодатта Божия и основаното на закона на вътрѣшната необходимостъ всемирно-историческо развитие на духътъ.

5-о Развитие на религията.

Неизмънното, по своята Божествена страна Християнство, поддържи на неизмънение въ историческото си съществуване, въ човешката страна. Измъняват се само формите за проявление на Християнството, а пък по същество си остава неизмънено. Настъпването на Християнството, въ това отношение, се е подготвило отъ великитѣ исторически съдби на царствата и народитѣ въ свѣта, подготвило се е така също и отъ великитѣ дѣятели на до Християнското язичество и иудейство. Въ най обширната смисълъ на думата „Прѣдвѣта Христовъ“ сж били не само пророцитѣ на Йегова, нъ тѣй също и гръцкитѣ философи: Сократъ, Платонъ и Аристотель, въ учението на които може да се отгататъ, макаръ и не ясни, нъ все пакъ дѣйствителни указания за Християнството. По-старото Християнско учение *Логосъ* (Слово, Богъ) е дѣйствувалъ и въ язическии миръ. Въ други отношения отрицателната критика, която е извъртела смисълъта на Християнството, доста вѣрно е отбѣлжила факта на взаимноотношенията между *Зороастра*, *Будда* и *Конфуция* отъ една страна и Основателъта на Християнството — отъ друга, макаръ и криво да е разбирала вътрѣшното значение на този фактъ.

Въ духовната атмосфера не може да има каквато и да би било непрѣодолима прѣграда; нейното постоянно течение неудържимо се стреми отъ народъ къмъ народъ, отъ вѣкъ къмъ вѣкъ.

Истински распространители на Христовото учение се явяватъ особно Апостолитѣ, Св. Отци и църковнитѣ учители; а слѣдъ тѣхъ тѣй също и великитѣ Християнски мислители, Християнскии поети и художници, и всички Християни, които се трудятъ въ духъта на миръта и любовта.

6-о Вътрѣшната сжщност на Християнството.

Вътрѣшната сжщност на Християнството се заключава не въ скръбногo отвръщане отъ живота, не въ мрачнии пессимизмъ, а напротивъ — въ стрѣлението къмъ него (живота) въ жизнерадостнии оптимизмъ. Основнитѣ точки на Християнството сж:

Синоположенето Божие. „Азъ и Отецъ едно сме.“ Също тѣй, както въ естественното рождение свитѣ сж бащата съставляватъ една плътъ и една кръвъ, така и нашии духъ е сроденъ съ духъта Божий.

Нашии Богъ не е само повѣлителъ, нъ заедно съ това е и Любящъ Отецъ, както и ший не сме Негови раби, нъ — дѣца. Отъ естество Божие ний не сме съвършено различни твари, нъ сме сжщества, създадени по образа и подобие Божие. Също като Бога нашии духъ е свободенъ; той не сподѣля прѣходнитѣ тѣлесни форми.

Християнството е религия на духъта, свободата, братството, хуманността и човешкото достоинство.

Слѣдва

За Любовта *)

„Нийже пребивають въра, надежда, любви три сѣя: болши же съхъ любви“ Така е казалъ Св. апостолъ Павелъ (1 кор. 13, 13.)

Любовта си дѣли къмъ Бога и къмъ ближнитѣ: една безъ друга не могатъ. Неможешь да обичашъ Бога, а сжщеврѣменно да ненавиждашь ближния си и обратното. За лю-

бовта къмъ Бога и Ближния самъ Спасителъ е казалъ: „висятъ законъ и пророци“.

Въ древниитѣ и новиитѣ миръ, ако е имало нѣщо трудно за човѣка въ изпълнението на неговитѣ нравственни длѣжности къмъ другитѣ, то е да обича Бога и ближния си, да благославя тия, които го кжлнжтъ, да желае добро на тия, които го хулятъ, които говорятъ лошо за него, които го мразятъ и го гонятъ.

Да обича човѣкъкъ ближниитѣ си, т. е. да обича изобщо хората като хора, като братя по вѣра, по образъ, по кръвъ, то не е тѣй мжчно; да прави добро на онѣзи, които му правятъ добро, да обича, които го обичатъ е лесно; но да обича неприятелъта си и да му прави добро, то е мжчно и най-трудно.

Старийтъ свѣтъ, старитѣ хора незнаяхъ и неможахъ да си прѣдставятъ, че единъ човѣкъ е длѣженъ да обича враговетѣ си и че може да ги обича и да имъ прави добро. Напротивъ даже, въ старо врѣме знаяхъ, че неприятелъта се мрази и трѣбва да се мрази, че врагъта трѣбва да се гони, да му се правятъ пакости. Даже и въ най-просвѣтенитѣ народи на онова врѣме, памятозлобието и ненавистьта къмъ неприятелитѣ не само, че не се считала за грѣхъ, но се гледало на тѣхъ, като на една законна и естествена длѣжност. Единъ прочутъ мѣдрецъ восхваляваше Атинейцитѣ, че тѣ повече отъ всички Грѣци показали къмъ Перситѣ онази „чиста и сърдечна ненависть, която трѣбва да има човѣкъкъ къмъ чуждата природа“. Постояннитѣ гонения и нападения народъ възъ народъ, царство възъ царство имахъ за основа племенната вражда. Кой колкото повече мразеше врагъта си и го прѣсѣдваше съ всевъзможнии начини и срѣдства, толкова повече той имаше слава и почетъ отъ своитѣ съотечественници. Носянието на върхъта на копието неприятелската глава, бѣше най-голъмото труфило, най-славната побѣда, която можеше да направи староврѣменниитѣ човѣкъкъ на бойното поле.

Еврейския народъ, който бѣше сравнително по-опитенъ, който бѣше народъ Божий, избраннии народъ, въспитанъ подъ законъта, и той не бѣше много далечъ въ своитѣ понятия къмъ враговетѣ отъ другитѣ народи на онова врѣме. И тѣ мразяхъ враговетѣ си, и тѣ ги злословяхъ, хуляхъ и връщяхъ зло за зло, око за око, зжбъ за зжбъ. Тѣ знаяхъ, че имъ е заповѣдано да обичатъ ближнитѣ си, братията си, своитѣ си — Евреитѣ — и тѣ ги обичахъ кое — какъ, и то пакъ само добритѣ, които имъ правяхъ добро и които ги обичаха; а о-

*) Получение за 19-та недѣля подиръ пятдѣсятницата. Ред.

нѣзи Евреи, които ги мразяха и имъ правяха пакости, то и тѣмъ плащаха съ сѣщата платка, отмѣрваха имъ съ сѣщата мѣрка: око за око, зѣбъ за зѣбъ. Каза имъ се да обичатъ ближнитѣ си, а тѣ извадиха отъ тази заповѣдъ друга — да мразятъ враговетѣ си.

Изобщо естественната, природната любовъ—любовта къмъ ближниятъ—въ старитѣ врѣмена бѣше слаба, студена и неможеше да се въскачи до онази Християнска любовъ, съ която се въодушевявахъ множество Християни и съ въсторгъ се жертвувахъ за доброто на другитѣ. Само Християнството е възвисило всеобщата любовъ въ човѣческиятъ родъ, — да обичаме добритѣ и лошитѣ, и приятели и неприятели. Тази заповѣдъ е най-трудната, най-мѣчната, но и най-високата, най-святата. Оня, който е въодушевенъ отъ такъва любовъ; оня, който обича врагѣтъ си, който му прави добро; оня, който благославя ония, които го злословятъ, които го хулятъ, кънѣятъ и гонятъ, — такъвъ човѣкъ е истински човѣкъ, идеалний човѣкъ, високо-нравственний християнинъ, — християнинъ, който обладава въ себѣ си високи нравствени достоинства и християнски добродѣтели. Той представлява *сюжѣтъ на свършенството* и такъвъ човѣкъ има право да каже: „живу же не ктому азъ, но жъветъ во мнѣ Христосъ“. (Гал. 2.20). Тази заповѣдъ — любовта къмъ врагѣтъ — посѣя въ човѣчеството онова благосѣбнолиствѣнно дѣрво, което облагороди о нѣзи, които сѣдѣтъ подъ него и които ядѣтъ отъ неговий плодъ. Тази заповѣдъ възроди човѣчеството и го възвиси до небесата. Ако и несъзнана отъ всички както подобава, обаче тя е дала и дава на мирѣтъ райтъ и блаженството. Съ врѣме, когато човѣчеството ще се развие и усили повече въ християнската вѣра и добродѣтели; когато повече ще се развие въ мирѣтъ любовта къмъ Бога и ближниятъ; когато всѣки ще гледа да пази „единството на дугѣтъ въ свръзката на мирѣтъ; когато ще бѣде едно тѣло, единъ дугъ, единъ Господъ, едни вѣра, едно кръщение; единъ Богъ и Отецъ на всички, надъ всички, чрѣвъ всички и въ всички; когато ще достигнемъ всички въ единството на вѣрата и въ повнннето на Синѣтъ Божий въ свършенъ мѣжъ, въ мѣрата на възрестита на християнска пълнота“ (Еф. 4); — тогава, казвамъ, когато всички, или поне голѣмо болшинство отъ човѣческиятъ родъ, „сади въ себѣ си Христа“ съ Неговата нова заповѣдъ, съ любовта къмъ всички човѣци безразлично на вѣроисповѣдание, народност, языкъ, възраст,

полъ и състояние, — тогава човѣчеството ще познае всичката благотворна сила на тази *Нова заповѣдъ*, на тази всеобща любовъ християнска.

Нещастно е човѣчеството безъ Христа и всепрощающата християнска любовъ. Суетни сѣ били, и ще бѣдѣтъ всичкитѣ човѣчески мѣдрувания за истинското щастие на човѣческиятъ родъ. Напрасни, безнадеждни сѣ и ще бѣдѣтъ всички науки и теории за истинското облагородяване на човѣчеството, за развиванieto и усилието въ човѣческиятъ родъ чувството на общечовѣческата обичъ. Безъ Христа нѣма християнска любовъ, нѣма въсторжена любовъ въ човѣчеството. Безъ *Новата Заповѣдъ*, свѣтското, човѣческо човѣколюбие, хуманността не може да оздрави единството на дугѣтъ въ свръзката на мирѣтъ и любовта. Човѣкътъ винаги си е човѣкъ, и ако въ него се не *всели* Христосъ, ако не даде и направи обителъ въ него, то той непринася достоенъ плодъ и неговата любовъ къмъ ближниятъ ще бѣде ограничена. слаба, студена, безжизненна, или пакъ ще е изопачена, извратена, алъ разбрана. Първийтъ свѣдѣтелство, че въ него живѣе Христосъ е любовта къмъ ближниятъ. „Тѣй ще ви познаятъ хората, казва Нашиятъ Спасителъ, че сте мои ученици, ако имате любовь помежду си; нова заповѣдъ ви давамъ: да любите другъ друга“ Както Христосъ си е възлюбилъ, така и ние трѣбва да обичаме ближнитѣ си и да имъ правимъ добро.

Ето това е, което се изисква отъ всѣки единъ християнинъ: и оня, който изпълнява тази заповѣдъ Божия — да обича хората безразлично, и приятели, и неприятели, и лоши, и добри, — като свои братия, като човѣци, които носятъ образъ и подобие Божие, то такъвъ човѣкъ стои най-високо отъ всички и е най-близко до Христовата любовъ. Всички Святги въ Христовата църква: Апостоли, Преподобни, Мученици, Праведници — всички велики християнски подвижници — все сѣ се отличаваха, най-напрѣдъ, и прѣди всички, съ любовъ къмъ всички човѣци, и ако нѣкои сѣ правили нѣкому изобличение и докачение, ако сѣ нападали грозно на нѣкого, то сѣ го правили пакъ отъ любовъ или къмъ Христа и Св. Вѣра, или пъкъ къмъ самия оногози, когато сѣ изобличаваха, за новото исправление и спасение. Колко мѣчения, гонения и гладъ прѣтърпѣваха проповѣдницитѣ на Евангелието се отъ голѣмата любовъ къмъ Христа и ближнитѣ! Нито мѣжитѣ, нито гоненията, ни мечтъ мо-

жаха да ги раздѣлятъ отъ любовта Божия. Мирътъ ги ненавиждаше, мразеше, гоняше, бияше, убиваше, а тѣ, Божиитѣ избранници благославяха онѣзи, които ги хуляха и ругаеха, правяха добро на онѣзи, които имъ правяха зло и ся моляха за своитѣ гонители и убийци. Богъ ги пращаше като *овци посредъ-вълци*, и имъ каза, че ще бждатъ ненавиждани и презирани, и гонени, и убивани за дѣлото Христово, за неговото Име; и тѣ отидоха показана на мирътъ свѣтлината Христова, представиха, исповѣдахъ Христа и предъ царие, и предъ князове и предъ велможи, на всѣкадѣ, предъ всѣкиго, като имаха за главно оръжие противъ враговетѣ на тази свѣтлина *любовта*, и въодушевлявани отъ нея, тѣхното самоотвержение, тѣхното неизрѣченно търпѣние и тѣхната извънредна кротость надминаваха всѣка човѣческа сила. Стефанъ подъ ударитѣ на камънитѣ се молѣше за убийцитѣ си, Павелъ се восхищаваше отъ веригитѣ си, целуваше ги, като единъ драгоцененъ даръ и се радваше до небеса, че страда за истинната и правдата, за свѣтлината Христова, за своя възлюбленъ учителъ! Ахъ, влѣзнете при този узникъ Христовъ и вижте неговата восторжена любовъ! Вижте какъ се распали благодатния огънь въ неговата свята душа, чуйте неговий въсторгъ къмъ любовта, чуйте какъ той говори за нея, какъ я превознася до небето! „Ако ще би и всички язици по свѣтътъ да зная, и Божиитѣ тайни да разумѣвамъ, и вѣра голѣма да имамъ, и всичкото си имание да раздамъ, а пѣмамъ ли любовъ, нищо не съмъ; даже, ако и да изсуша тѣлото си отъ постъ и да го предамъ на огъньтъ да изгори, а любовъ нѣмамъ, пакъ съмъ нищо“; защото Богъ е любовъ, и който има любовъ, живѣе въ Бога, и Богъ живѣе въ него, а който пѣма любовъ, той е нищо. Оня, който има любовъ, „много търпи, не завижда, милосерденъ е, не се гордѣй, не се голѣмей, не се сърди, не мисли зло, а всичко търпи, на всичко вѣрва и никога не отпада отъ Бога“.

Любовта е най-важната и най-спасителна за всѣкиго, за всѣка къща, за всѣкой градъ и село. На това начало: на любовта се дължи напрѣдкътъ и спокойното развитие на хората, на обществата, на градоветѣ и селата. Тамъ, гдѣто тя първенствува, гдѣто се уважава и държи отъ всички, тамъ всичко върви напредъ, всичко спори и напрѣдна; тамъ и църквитѣ сж по-добри, по-украсени, по-хубави и по-хубаво наредени; тамъ училищата сж красиви, чисти, добрѣ наредени, съ добри и дос-

тойни учители: тѣ сж пълни съ дѣца, кое отъ кое по-хубави, по-послушни, по-любезни, по-благодарни, по-благословителни; гдѣто има любовъ въ единъ градъ и село, тамъ градскитѣ работи отиватъ по-добрѣ и по-успѣшно, защото хората се събиратъ, мислятъ и разискватъ безпристрастно за общинскитѣ си работи, защото единъ други се обичатъ, единъ другиго уважаватъ, защото не се мразятъ, а всичко рѣшаватъ миролюбиво, справедливо, по-любовно. Блаженъ и преблаженъ е такъвъ градъ! Блаженни и честити сж неговитѣ жители; честити и прѣчистити сж неговитѣ домове, неговитѣ храмове, неговитѣ училища, неговитѣ обществени заведѣния. Тамъ, гдѣто царува любовта, тамъ е Богъ, тамъ е рай, тамъ е блаженство, тамъ е веселие общо, тамъ е радостъ и щастие и благополучие вѣчно. *Идеже бже два или три собрани во имя мое, ту есмъ посрѣдъ ихъ.* (Мат. 18, 20), а пакъ на друго мѣсто казва: *и аще чесо проситъ во имя мое, то сотворю* (Иоан 14, 14) сир., като прѣбива въ самъ Богъ въ единъ домъ, въ единъ градъ или въ единъ народъ, то всичко има, всичко е далъ Богъ, а тамъ, гдѣто нѣма Богъ, тамъ нѣма и благодать Божия, тамъ е скудность голѣма: *безъ Мене неможете творите ничисоже* (Иоан, 15, 5). — безъ Бога, безъ-помощта на Исуса Христа, ний не можемъ да направимъ нищо, или както казва Ап. Павелъ, ако направимъ нѣщо, то ще е малолѣтно, скоропрѣходяще, повече за душевна вреда, отъ колкото за вечна полза. *Иисусъ Христосъ е казалъ прямо; градъ на ся раздѣлишия не стаетъ.* (Мат. 12, 25). Колко сж вѣрни, колко справедливи, колко сж Божестаенни тия думи! *Нестаетъ*, ще се упропасти всѣки градъ, който се дѣли на партии, взаимни кавги и крамоли. Колко градове сж се съсипали, колко сж се общества разстроили, колко села и домове сж се раскапали отъ несъгласието, отъ кавгитѣ, отъ раздѣлението! Ако има градове и общества да сж страдали и страдатъ, отъ тази опустошителна язва, то сж нашитѣ градове и нашето общество. Историата е свидѣтелка на Христовитѣ думи, събитията осѣвателно потвърдяватъ истинността имъ. Петѣковното ни робство е плодъ отъ отсѣтствието на любовта. До като бѣше жива, дѣятелна вѣрата въ нашитѣ прѣдци, до като братолюбие то царуваше у тѣхъ, тѣ бѣхъ силни и могуществени; тѣ владѣхъ Балканскій Полуостровъ, тѣ даваха закони на Византия, отъ тѣхъ, отъ тѣхната сила и могущество, трѣпереше вѣстокъ прѣдъ тѣхъ трѣперяха стѣнитѣ на гор-

дата Византия, прѣдъ тѣхъ падаха на коленѣ Византийскитѣ Властители. Симеонъ Великий бѣше вѣликъ, защото царуваше любовта у подданицитѣ му. България тогава бѣше силна, защото бѣше силна братската любовъ въ нея.

Великъ бѣше Тиръ едно врѣме, великъ бѣше Сидонъ, Картагенъ, Ефесъ. У тѣхъ имаше богата търговия, промишленостъ, книжнина и цивилизация, но сега не *стоятъ* паднаха, станаха прѣдмѣтъ на Архиолозитѣ, а на нѣкои отъ тѣхъ и мѣстото не може сега да се знае добръ на каждъ е. Защо? По коя причина? — Защото въ тѣхъ нѣмаше вѣра, защото се поклониха на мерзоститѣ си, на страститѣ си и удоволствията си; защото ги придаде Богъ на похотитѣ имъ, *да въ похотѣхъ своихъ накажутся*; паднаха, упропастиха се, *занеже познивше Бога, не яко Бога прославиша или благодаривше, но осуетишеся въ помыслии своимъ, и омрачи неразумное изъ сердце: Глалоще ся быти мудры обюривши* (Рим, 1, 21).

Паднаха и нашитѣ градове, разориха се Търново, Преславъ и други богати български градища, станаха на прахъ и пепель, защото оскудѣ вѣрата, защото отпадна благочестието; падна, помрачи се златния вѣкъ на древня България; падна, разруши се славното Българско царство! Защото отпадна въ него духътъ на правдата и страхътъ Господенъ, единомислието и братската любовъ; защото се воцари порокътъ и неправдата, прѣобладаха страститѣ, себелюбието, своекористието. Този сжщий духъ и днесъ е обхваналъ всички, народътъ се раздѣля на партии, тръгнаха вече по пътятъ на гибельта.

Помнете, братия Християни, че любовта е основата на всичко, и на общества, и на градоветѣ, и на селата, и на домоветѣ, отъ нея зависятъ всички други заповѣди Божии и който изпълни добръ тази добродѣтель, изпълнява и другитѣ и напротивъ, оня който не я изпълни — наруши, той нарушава и другитѣ заповѣди и така азъ ще кажа заедно съ Св. Ап. Павла: „*Нынѣ же пребываютъ еври, надежда, любви: но больша сихъ любви*“.

ЖИВОТЪТЪ И ДѢЛАТА

НА

Св. Кирила и Св. Methodия, Словѣнски и Български просвѣтители и Апостоли

(Продължение отъ 9-й брой).

13. Св. Кирилъ като умираше, както казахме, не позволилъ на родния си братъ Ме-

тодия да се върне въ обичливий свой мѣнастиръ, Полихронъ на Олимпъ, но му оставилъ завѣтъ да продължи апостолското дѣло, на което до тогава работилъ заедно съ него. Той се е утѣшавалъ при смъртта си, че остава понѣ на братската любовъ и на познатата Методиева ревностъ Словѣнската църква и Словѣнската книга. А Methodий послушалъ набожно своя братъ, съ когото на животъ „сжщата брѣвна оралъ“, и се завърналъ на своето апостолство. По безбройни мѣнотии сж очаквали Methodия по дѣлото на Словѣнското просвѣщение!

До като още се бавилъ Methodий въ Римъ случили се смущения въ Моравия: Светополкъ, съперникъ Ростиславовъ, съ помощта на Нѣмцитѣ отнелъ властта на Ростислава и му прикъсналъ живота. Но между това Панонскый князь помолилъ папата да му проводи Methodия за да утвърди въ вѣрата неговий народъ и да въведе Словѣнска служба. Папата му изпълнилъ желанието и му испратилъ Methodия съ едно писмо до Словѣнскитѣ князове: Светополка, Коцеля и Ростислава. Въ писмото папа Адриянъ споменува между другитѣ и това:

„*Слѣдъ като размислихме вѣрло, ний си наумихме да испратимъ между васъ нашето чело Methodия, този съвършенъ и привоѣренъ въ разумѣванетоъ човѣкъ да ви учи по вашето желание, като ви проповѣди своето Евангелие на вашый гъикъ и всичко църковно богослужение съ литургията и кръщението, тъй както го е знавалъ Философъ Константинъ (Кирилъ).*“

Methodий, като приелъ това писмо тръгналъ за Панония заедно съ едно множество млади свещенпослужители. Коцель едвамъ го дочакалъ и го приелъ съ приличната почитъ на негова чинъ — *Архиепископъ на сирита Спримий* — Панонска митрополия (870 г.) Methodий се остановилъ въ дворецътъ на княза Коцеля въ гр. Блатна (Мозабургъ на Блатенското езеро и захваналъ да проповѣдва въ Панония и да въвежда Словѣнската служба.

Тука се захваща единъ периодъ важенъ и твърдѣ дългъ, който съдържава 15—16 години слѣдъ смъртта на Св. Кирила. Този периодъ ни прѣдставя въ живота на Св. Methodия една картина несранныя отъ работа, търпение, прѣданностъ къмъ апостолското дѣло, твърдостъ, съ една дума всичкитѣ апостолски добродѣтели въ всякий имъ героизмъ и неустрашимостъ. Пъкленнитѣ замисли на Словѣнскитѣ неприятели се устрѣмили срѣщу Methodия; и неговий животописецъ твърдѣ на мѣсто сравнява Словѣнскый апостолъ съ Св. Павла, защото

то и той е билъ принуденъ да се бори тъй сжщо „сѣ опасности отъ страна на разбойници, опасности на море, опасности по рѣки, опасности отъ страната на лжливии братья, въ работитѣ и трудоветѣ, въ изоставането отъ всички, гладъ и жажда“.

Двѣ години слѣдъ дохожданието на Методия въ столнината Коцелена се прѣминали въ плодотворна проповѣдь. Отъ тамъ той дѣйствувалъ и мѣжду Хорватитѣ, у които словѣнското богослужение до толкози се вкоренило, щото и до сега то се е упазило въ „Приморската“ страна. Но подиръ това силно вѣстанали срѣщу него нѣмскитѣ епископи, а особено нѣкой си Рихбалдъ, Салцбургскій архиепископъ въ Панония, — подъ прѣдлогъ, че имъ се ужъ нарушавали правата. Св. Методий се принудилъ да се прѣдстави прѣдъ сѣдилището на нѣмскій съборъ, гдѣто билъ съблѣченъ отъ длъжноститѣ на владика, жестоко нападанъ въ лицето, а най послѣ и въ тъмница го хвърлили. Току-рѣчи цѣли три години Св. Методий стоялъ затворенъ въ тъмницата, гдѣто разумѣва се, не се обнасяли къмъ него кротко и мирно, като знаемъ, до колко неприятелитѣ му сж били наострѣни срѣщу него.

14. Най-послѣ папата се научилъ за прѣмеждията на Св. Методия и незабавно испратилъ отъ своя страна Павла. Епископътъ отъ Анкона, за да го отърве (873 г.). Св. Методий наистина билъ пустнатъ отъ затворѣтъ, не за да се упокои, но да търпи нови мъки и тѣглила. Той най-напрѣдъ се потѣгилъ да отиде при Коцела, който безъ да гледа закаяванията на нѣмцитѣ сжщо тъй както и лървенъ, добрѣ го приелъ; но за зла честь той наскоро умрѣлъ. За това Св. Методий се принудилъ пакъ да остави Панония и да отиде въ Моравия.

Новий папа Иванъ VIII не е билъ тъй приятелъ на словѣнската служба, както неговий прѣдшественникъ; а напротивъ той самъ е билъ отъ онѣзи, които Св. Кирилъ е наричалъ „варварскитѣ“. Той е билъ противенъ на нѣмското духовенство, до като прѣпирнята е била за епархийскитѣ граници; обаче внимателно ги е слушалъ, когато му сж приказвали за *варварскій* езикъ, който се въвеждалъ въ церковното богослужение. Той дори написалъ едно писмо, съ което забранява да се служи по Словѣнски. Но това писмо не било съобщено на Св. Методия, и той на всждѣ е служилъ и проповѣдвалъ на Словѣнски. По обноскаитѣ си той е билъ непороченъ като светецъ, по работата си е зачудвалъ всички; а

съ знанията си изваждалъ ученици, които сж го прославили, каквито сж били Климентъ Българскій, Гораздъ, Ангеларий, Савва и Наумъ.

Славата Методиева се разнесла на далеко и на широко. За него се чуло дори въ Чехия, тази посестрима на Моравия. Тамъ се въвела Христовата вѣра първи пътъ около 845. Св. Методий отишелъ въ Чехия и покрястилъ Ческый войвода Боривоя. Съ християнската вѣра е занесена въ Чехия и Оловѣнската азбука.

Но едно ново прѣмеждие, не по малко чувствително отъ първото, е сполѣтило св. Методия. Ростиславъ, неговий покровителъ, не владѣялъ вече въ Моравия. И дѣйствително, когато двамата брата се намирали още въ Римъ, 871 година, енергический Светополкъ завладѣлъ Моравскій прѣстолъ и въ врѣмето на слабитѣ Каролинги той основалъ силно царство, което заключавало въ себе си заедно съ една частъ отъ Полабскитѣ Словѣни току-рѣчи всичкитѣ западни Словѣни. Но Светополкъ, колкото се трудилъ съ всичкитѣ си сили да утвърди самостоятелността на своята държава, толкози по-малко се грижилъ за Словѣнската служба. За жалость той твърдѣ хладнокръвно гледалъ къмъ Словѣнската църква, ако и самъ той да бѣше повикалъ св. Методия. Нѣмското духовенство, вѣчно заклѣтий неприятелъ на Словѣнскій апостолъ, въсползувано отъ този случай силно нападнало на св. Методия, като го набѣдявало, че е еретикъ. На Словѣнскій апостолъ е било много тѣжко и мъчно, за гдѣто Свѣтополкъ не е можалъ да се завземе за него и за Словѣнското дѣло, както е трѣбвало да го направи. Работата се евила на папата, който написалъ на св. Методия едно писмо, гдѣто между другото казва:

—*Ний чуваме, че вий служите на варварски (Словѣнски) езыкъ, и повикалъ св. Методия въ Римъ за да чуе отъ устата му, да ли нѣма нѣкое заблуждение въ учението му.*

(Слѣдва)

За недѣлната почивка на ученицитѣ въ срѣднитѣ учебни заведения.

(Продължение отъ бр 9.)

При сегашната наредба на училищнитѣ занятия даже богато надаренитѣ дѣтца мъчно се справятъ съ такава масса работа, а слѣдователно, и тѣ не сж свободни отъ страха за ненапълно приготвяние на уроцитѣ. Що се отнася до обикновенитѣ ученици, които съставляватъ прѣобладающата масса, то за тѣхъ почти всѣки урокъ минава между страха и надѣждата, че, може би, гѣма да ги навикатъ, и нѣма да имъ се случи да получатъ лоша бѣдѣжка. Подобно душевно напѣрганѣе бива не само въ продължение въ уроцитѣ, нъ и въ врѣмѣ на домашнитѣ

нигь приготовления и даже, както е констатирано отъ мнозина, често и въ връше на сънъ. Многогодишното прѣкарване въ страхъ, който влияе угнетително на нервитѣ, а чрѣзъ тѣхъ и на всичкитѣ отправления на организма, разстройва ги по най-корененъ начинъ, като докарва неустойчивостъ въ организма противъ външнитѣ неблагоприятни влияния, и служи за причина на уморяването даже въ по-голяма степенъ, отколкото продължителността на самитѣ занятия.

Какво жизнерадостно душевно настроение ще послѣдга въ дѣтето, когато то знае, че ще може да се занимава въ това връше, т. е. въ недѣля, съ каквото иска: да играе, да чете, да спи повече отъ обикновенното; че не само този денъ, но даже и утрѣ не го застрашава единцата! А жизнерадостността е главното условие за закрепване на здравнето. Нима училището никога не трѣбва да отхвърля глѣдливото положение: „коренътъ на учението е горчивъ, а плодотъ му съ сладка.“ нима дѣтцата не трѣбва да виждатъ синьото небе и сѣтлото слънце? Връше е да имъ се даде възможность макаръ единъ пътъ въ седмицата да погледатъ на Божей свѣтъ съ ровни очи.....

Колкото и разумно да е разпрѣдѣлена голѣмината на урока, — което прѣдставлява непрѣдолжими трудности, — колкото и да е той добръ приготвенъ даже отъ най-добриятъ ученикъ, всичко това пакъ не може да даде пълно спокойствие на духа, тъй като могатъ да лойдатъ различни неочаквани обстоятелства, които да искабятъ качеството на отговора. Слѣдователно, никакви жѣрки не могатъ да успокоятъ ученика, освѣнъ пълното отмахване на отговорността за уроцитѣ послѣ недѣлнитѣ дни.

Постоянното слушане уроци и четение книги е равносилно съ слушането на тавленията на серповни, знающа хора; то е, безъ съмнение, ползливо, но, въ всѣкъ случай при тѣзи занятия се усвояватъ чужди мисли, а не добити отъ собствено разсъждение, отъ опитъ. Да, освѣнъ това, тѣзи мисли се приематъ чя вѣра, безъ анализъ, тъй като за това нѣма нито връше, нито собствени знания и развитиѣ.

Недѣлната почивка, като отмѣхне задължителната книжна работа, дава възможность на дѣтето да се занимае, съ каквото му е угодно, безъ да бърза, като размисля, изнамира. По този начинъ макаръ малко ще се поддържа самостоятелността, оригиналността на мислитѣ — качества, които въ сегашно връше, благодарение на безконечнитѣ външни влияния, се съхраняватъ у твърди рѣдки хора.

Като указахъ на благотѣлното влияние на тѣзи жѣрка въ нѣкои страни отъ живота на учащитѣ се, ще прѣмина къмъ указване натѣжияването на занятията на поведѣлникъ.

Вслѣдствие на това, че за въ поведѣлникъ нѣма да задаватъ никакви уроци, ще трѣбва занятията въ поведѣлникъ да се водятъ малко по иначе. Може часоветѣ да се употребяватъ за повторение и изяснение на всичко прѣминато, което при сегашната наредба на вещитѣ, когато за 55 минути трѣбва да обяснимъ новий урокъ и питаемъ ученицитѣ за бѣлѣжки, се прѣдставлява трудно достигаемо, — тогава повторението ще влѣзе само по себе си въ училищентъ обичай. Може да се даватъ класни упражнения, които, като по-самостоятелни работи на ученицитѣ (сравнително съ домашнитѣ), ще прѣнесжтъ безъ съмнѣние по-голяма полза.

Често при изучаването на курса се срѣщатъ такива отдѣли, които сж трудни за ученицитѣ, и които вслѣдствие на това мажко се усвояватъ отъ тѣхъ. Това най-

добръ може да се забѣлжи въ поведѣлникъ, като се даватъ бѣгли въпроси на цѣлий классъ: тукъ пакъ може отново още веднѣжъ да се обясни трудното и не-добръ усвоеното отъ учащитѣ се, и съ това да имъ се даде възможность да се отнесжтъ пълно ясно къмъ послѣдующитѣ статии на курса. Може да се направи разпрѣдѣлението на уроцитѣ по такъвъ начинъ, щото да не се навначаватъ за въ поведѣлникъ уроци отъ тѣзи прѣподаватели, които въ навѣстенъ классъ иматъ малко уроци или за които горѣказанитѣ способи на ведението на класнитѣ занятия ще се покажжтъ ненуждни. Може най-послѣ, да се занимаемъ въ классъ съ изучаване на слѣдующий урокъ, и по-този начинъ, връшего въ всѣкой случай нѣма да бжде изгубенно; па освѣнъ това, ще бжде введена благотѣлната жѣрка, толкова желателна за долнитѣ классове: да научимъ ученицитѣ да си приготвятъ уроцитѣ, което твърдѣ много ученици неумеятъ да вършжтъ. Изучаването на урока е особено необходимо по тѣзи прѣдмети, които първи пътъ се ввеждатъ въ классъ, като напр. по География, Френски или Нѣмски езикъ, Ест. История, Физика и др.

Прѣдлагаемата жѣрка не искава никакви пажѣнения въ сѣществующий школски порядъкъ; нейното изпълнение малко зависи отъ личнитѣ взглядове на педагогическитѣ свѣти и даже на директоритѣ. Отъ прѣподавателитѣ тя неискава никакви нови качества, а слѣдователно, можешъ да прѣдполагамъ, ще бжде посрѣщнатъ отъ тѣхна страна безъ явна или скрита оппозиция. Отъ страна на ученицитѣ пакъ и тѣхнитѣ родители тази жѣрка ще извика естествено чувството на удоволствие и най-дълбока признателность.

Въ заключение ще резюмирамъ благотѣлнитѣ резултати на прѣдложената жѣрка въ слѣдующитѣ потожения:

1. Тя ще подобри религиозното настроение, а чрѣзъ това и душата на дѣтето;
2. Ще подобри здравнето му, като дава периспически пълна почивка;
3. Ще даде възможность на гражданното болшинство да върви безъ да куца, тъй като то ще има връше да допѣля изгубеното;
4. Ще даде дни на пълно душевно спокойствие и отсѣствие на страхъ, което е твърдѣ важно въ всички отношения;
5. Ще даде повече връше за сближение съ роштелитѣ и роднинитѣ;
6. Ще поддържи индивидуалнитѣ наклонности;
7. Ще даде възможность да се отвѣрнатъ отъ книгитѣ и да се прѣдадатъ на самостоятелно мислѣние;
8. Прилагането ѳ е пълно възможно при сегашнитѣ училищни наредби, тъй като тя не иска никакви пажѣнения, никакви накрѣпявания.

Сл. „Сѣтъ“

Свѣти къмъ духовенството.

(Продължение отъ брой 9)

5). Свѣщеннодѣйствующия трѣбва да бжде чистъ отъ всички страсти; особно отъ блудъ, завистъ, отмѣщение и пр., ако не иска, подобно на заразенъ съ нѣкои лоша прилѣпчива болѣсть, или очерненъ съ сажди и дръзва да се доближи до царьтъ, — да бжде ненавистенъ, отвратителенъ, изгоненъ.

6). Като се избѣлишъ по-напрѣдъ повече отъ снѣгътъ (пс. 50, 9) съ цѣлъ потокъ сълзи, а тѣй сѣщо очистишъ и сѣвѣстѣта си, докосвай се до святинята, като святъ, така щото външното ти ангелоподобно бѣло облѣкло да бѣде проявление на вътрѣшната ти душевна красота. Нѣ гледай, относително Божественнитѣ чинопочитания да се не удовлетворявашъ само съ едни челоуѣчески прѣдания; нѣ благодатѣта да ти бѣде тайна и заедно съ това таенъ наставникъ къмъ всичкитѣ разумѣвания.

7). Като се стрѣмишъ къмъ нетление и безсмъртие, честно и благоговѣйно пристѣпи къмъ животворнитѣ и нетленни Тайни и, вече като съвършенъ чрѣвъ вѣрата, пожелай да се прѣселишъ отъ този животъ. Ако се боишъ отъ смъртѣта: то ти още не си се присѣдинилъ съ любовѣта си съ Христа, когото съ своитѣ рѣцѣ си се удостоилъ да прѣнасяшъ въ жертва, и съ плѣтѣта на когото се хранишъ. Ако ти бѣше се съединилъ съ Него, то ти би се стрѣмилъ къмъ тамъ, гдѣто е твоя любимъ Спасителъ, безъ да се погрижишъ вече ни най-малко за живота и плѣтѣта си.

8). Като си станѣлъ жертвоприносителъ на Божията Плѣтъ и съпричастникъ съ неѣ чрѣвъ вкусованието, ти трѣбва да станешъ еднакъвъ съ Него (Христа) и подобно смерти Его (Кор. 6, 5), като живѣешъ вече, по думитѣ на Апостола, не за себе си, нѣ за Този, Който се распнѣ и умрѣ за тебе (2 Кор. 5, 15). Ако ти живѣешъ за плѣтѣта и за този свѣтъ, потѣнѣлъ въ страсти: то готви се чрѣвъ смъртѣта да встѣпишъ въ безсмъртно мѣчение, ако прѣди смъртѣта си доброволно не се откажешъ отъ извършване безкрѣвната жертва. Нѣ уви! колко много сѣ и такива недостойно свѣщеннодѣйствуещи, които и тукъ внезапно сѣ били грабнѣти отъ смъртѣта и пратени на вѣчно мѣчение!

9). Нѣкой си свещеникъ, при това и инокъ (калугеръ), който благоговѣйно билъ почитанъ отъ другитѣ, нѣ който тайно блудствувалъ и се осквернявалъ, веднѣжъ при извършване на Божественната Литургия, кога настанѣло врѣме да се пѣе Херувимската пѣснь, и той, по обикновенному, прѣклонилъ глава прѣдъ светата трапеза за да чете молитвата—„Никтоже достоинъ“: внезапно паднѣлъ мъртавъ. Въ такѣво положение го оставила душата му!

(изъ Странникъ)

За споменуванieto на мъртвитѣ.

Умрѣлитѣ наши братя, умоляватъ насъ—живитѣ да не ги забравяме, и ний, по християнска братска любовь, сме длѣжни по често да ги споменуваме. Но, какъ и съ какво?—Съ всичко що се прави съ любовь, а най-вече въ тепла и постоянна молитва.

Възможно е да се споменуватъ умрѣлитѣ и съ добри думи: като си припомниши любезното име на покойника, формата на живота му, навицитѣ и постѣпкитѣ му, бесѣдоваме за негова слава и честь. Но имали сѣщественна полза за умрѣлия отъ такѣво въспоминание? Какво утѣшение за него отъ хубавитѣ наши думи и отъ многорѣчивитѣ похвали? Може да ги споменаваме и съ издиганието на памятници отъ разни видове, съ разни цѣни, отъ разни вѣщества, даже и разноцѣвѣтни. Но какво утѣшение за умрѣлитѣ, отъ състрадания и любовь, изразявани съ бездушнитѣ метали и камени? Очищаватъ ли тѣ макаръ и най-малкия грѣхъ? Възможно е да ги споменуваме съ подражавание на тѣхнитѣ добродѣтели: това е полѣзно за живитѣ, по всеѣка вѣроятность и за умрѣлитѣ. Но това въспоминание е недостатѣчно, толкозъ повече, че не всичкитѣ умрѣли иматъ достоподражаеми качества и дѣла.

Воспоминаю вамъ, братия мои и чада, и друзи мои, не забивайте мя, егда молитесь ко Господу. Ето за какво молятъ насъ умрѣлитѣ. И дѣйствително, усърдната молитва къмъ милосердния Спасителъ за упокоение и помилване душитѣ на починалитѣ наши братия, отъ всичко друго е най-спасителна за тѣхъ. Тя се прѣвъзнася безкрайно по високо отъ всичкитѣ земни памятници: възлазя при самия прѣстолъ на Милосердието и отъ височинитѣ небесни низважда всеилната Божия благодать—едничката само, която може да успокои смутената душа на умрелия, и да я очисти отъ всичко земно и чувствено, отъ всичкитѣ заблуждения и грѣхове, да я въведе въ свѣтлото жилище на свѣтитѣ и да ѣ даде вѣчний и блаженный покой. Колкото повече е пламена молитвата, колкото повече е числото на усърдно-молящитѣ се за умрѣлитѣ, толкозъ повече, по-изобилно се излива на тѣхъ спасителната благодать Божия; толкозъ повече иматъ облѣкчение, утѣшение и блаженство. Затова благочестивитѣ християни подкрѣпаватъ бѣдѣитѣ братия, съ Богоугоднитѣ свои молитви, плачуцитѣ за подаяние, въ името на Господа Исуса Христа и заради умилоствление за умрѣлитѣ души.

Но още по спасителна е молитвата на църквата и прѣнесената за умрѣлитѣ безкрѣвна жертва, която е откритѣ источникъ заради спасението на цѣлата вселенна. Нѣмало да помилва Богъ бѣдната душа заради безконечнитѣ заслуги на Еднородний свой Синъ и заради всеилното ходатайство на Господа Исуса, който умря и възкресна, заради възкресението и вѣчното блаженство на всичкитѣ чада Адамови?

Никой пжтъ нѣма да ни се прости грѣхътъ, ако не се ползваме съ тѣзи Божественни срѣдства за упокоението на умрѣлитѣ наши братия, които може би и сами да сме съблазнили съ лоши примѣри, или сме ги скланили къмъ грѣхътъ съ лоши думи, или, поне, не сме ги отвърждали, спорѣдъ какво сме длъжни, отъ грѣхътъ и не сме имъ послужили духовно при замѣнението имъ въ другия животъ. Не е извѣстно какъвъ ще бѣде останалия животъ и неговия край; не е извѣстно какво ни очаква тамъ, ала извѣстно е, че този, който не помага на умрѣлитѣ свои братия, не може да се надѣва за помощъ отъ другитѣ.

Душата на умрѣлия, по самото свое състояние, е не способна да свърши почнатото покаяние въ дѣла и благочестие. Тя оставя този миръ, въ който всецѣло е привикнала и прѣминава въ други—въ всичко неизвѣстенъ, неи—оставя своето тѣло, въ което била приспособена съ всичкитѣ свои сили и свойства, цѣлата и законитѣ, съществуването и дѣятелността на тѣлото, съ което тя се сродила съ най тѣсенъ братски сюзъ; живѣла и дѣйствувала толкова дълго заедно. Слѣдъ раздѣляването си отъ тѣлото, тя се намира въ състояние съвършено ново, необикновенно, съ което не може да се сравни никакво земно състояние. Ний сме земни жители, облѣчени съ плътъ, не можемъ да си въобразимъ какъ може нашета душа да съществува и дѣйствува безъ тѣло, вѣнъ отъ тоя свѣтъ, обаче и самата душа слѣдъ раздѣляването си отъ тѣлото, улови ли своето състояние, съмнително ли е че ще дѣйствува безъ тѣлото? Тогава всичко за душата ще бѣде ново и необикновенно; даже сама себе си ще прѣдстави въ другъ видъ, — и себе си ще вижда, така да се каже, *лице съ лице*; —тогава тя ясно, ще види всичкитѣ свои прѣминали работи, отдавна забравени, тайнитѣ намѣрения и скрититѣ мисли, може би, даже, и незаблѣженитѣ въ свѣтъ дѣла, причинени отъ вѣншни прѣдмети. Застарѣлитѣ страсти и привички ще се разлютятъ и ще поискатъ удовлетворение, ксето е тамъ невъзможно. Прѣдставлението за миналитѣ грѣхове, страхътъ за

последния съдъ и неизвѣстността за бѣдшета участь, ще бѣдѣтъ источникъ на ужасни мѣчения. Освѣнтъ това, въ трѣшното мѣчение, ще се увеличи и отъ нападението на злитѣ духове, готови въ вѣски случай да отвлѣкѣтъ смутената душа на своя страна —въ своя мраченъ адъ. Бѣдна душо! кой отъ живитѣ твои братия ще си прѣдстави твоето състояние, та да се помоли за тебе, милосердному Спасителю и да принесе за тебе, безкрѣвна жертва? Возридай сама отъ смъртнитѣ страни! . . . *„Уви мѣ яковий подвигъ иматъ душа, разлучающися отъ тѣлесе: уви, тогда koliko слезитъ, и нѣсть помилунй ю: ко Ангеломъ очи возводящи, бездѣлно (безполезно) молится; къ человекомъ руцѣ простирающы, не иматъ помогающаго . . . Лукавъ е пжтътъ, въ който отивамъ, въ който никога, освѣнтъ сега, неходихъ, страната, тя съвсемъ непозната . . . Кѣдъ отивашъ?—незная; или какво има да стане тамъ?—незная... Отче помози ми, мати спасимя . . . молю: услышите, съ труды бо сия и вѣщаю.“* . . .

„Горки глаголи“ твои, о бѣдна душо! Страшно е твоето състояние, блуждающа странница въ незнайна страна! Лукавъ е тоя пжтъ, о неопитна пжтнице? —Къмъ кого ще прибѣгне тя, гдѣ ще поиска покой, утѣшение и помощъ?—При св. Ангели ли? но ти грѣшна душо, нѣма ли да избѣгашъ сама отъ тѣхното свѣтло олицество?—Ще са скриешъ въ храма подъ сѣнката на Божието свѣтилище ли? Но земний храмъ е заради земнитѣ; въ вѣщественый храмъ се криетъ само души облѣчени въ плътъ. Тя би пожелала да успокои и очисти своята съвѣсть съ тайнствата на св. църква, но тя не може да участвува въ тайнства, които се прѣподаватъ само на живитѣ; за умрѣлитѣ се е свършило земното поприще и пригответието къмъ небесний животъ. Задъ гроба нѣма тайнство покаяние: каквото е посѣла тука душата, такава ще пожене тамъ. Задъ гроба нѣма тайнството на тѣлото крѣвта Христови: който не се е удостоилъ да ги приеме тука, не може да ги приеме тамъ. — *„Отче, помози ми, мати спасимя! Братия мои, чада и друзи мои, не забивайте мя, егда молитесь ко Господу!“* И дѣйствително, какво ли щѣше да бѣде съ душитѣ на умрѣлитѣ отъ тоя животъ, ако св. църква не би права и срѣдства за да имъ помага,—да не се моли и не принася безкрѣвна жертва за спасението и упокоението имъ?

Прочее, нѣка да не забравяме умрѣлитѣ наши братия! Усердната молитва, която проистича отъ любовъ къмъ брата, замѣнява утѣшителния разговоръ съ покойната душа. По-

мянуването на умрѣлитѣ отъ страна на живитѣ е подобно на помѣнуването на св. Апостола Павла, който винаги се е съединявалъ съ помянувателни молитви, съ своитѣ ученици (Евр. 1. 15). И ако да не съмъ съ васъ тѣломъ, но духомъ съмъ съ васъ (Кол. 2. 5.) Нѣ нашето споменуване е недостѣчно, затова, нѣка заедно съ въспоминанието молимъ Бога да направи *вѣчна паметъта* на умрѣлитѣ наши братия; а пѣкъ въспоменанието Божие, е особено Божие живоносно и спасително благоволение (Дѣян. 10. 4). Който е умрѣлъ за благодатното въспоменание Божие и когото Богъ е забравилъ, той е умрѣлъ вѣчно: неговата паметъ ще погине на небето и на земята. Нѣка побързаеме да избавимъ нашитѣ умрѣли братия отъ таквато участь!

с Кумъ-Дуванджий 18-й Августъ 1895 год.

Прѣвелъ Свящ. Д. К. Балабановъ

Какъ да постѣваме, когато се срѣщамъ съ спорливи хора.

Ако се срѣщамъ съ челоуѣкъ, който обича да се припира и ти каже нѣкоя дѣрзостна думъ противъ истината, то си замълчи и му отетъжи, защото му е окамѣвилъ ума. Както доброто вино се разваля, когато го размѣсимъ съ вода, тѣй и добродѣтелния животъ и добрата мисль се развалятъ отъ лошитѣ разговори и примѣри. Затова се пази отъ тѣхъ.

(.Изъ Душеполезный собесѣдникъ.)

Изъ церковната практика.

1) *Могатъ ли да се призоваватъ духовни и монашески лица въ сѣдилища отъ тѣжаци лица въ качеството на отвѣтници или свидѣтели, въ такива дни и часове, когато иматъ да извършатъ церковни треби?*

* Духовнитѣ и монашескитѣ лица не могатъ да бѣдѣтъ призовавани, ни въ качество на отвѣтници, ни въ качество на свидѣтели, когато иматъ Богослужебни работи; въ първата и послѣдната недѣли отъ великия постъ, тѣ съвсѣмъ се освобождаватъ отъ сѣдебни процеси; тѣхъ не трѣбва да имъ се счита отъ сѣдѣтъ за вина, гдѣто не се явили въ такива случаи когато прѣдставятъ за оправдателни причини. служебни обязанности.

2) *Кога и гдѣ трѣбва да се четѣтъ „свѣтилничнитѣ“ молитви, послѣ великата ектенія ли, или напрѣдъ?*

* Свѣтилничнитѣ молитви священника чете при затворени двѣри, безъ шапка при четението на 103 псаломъ; великата ектенія, ако служи священника безъ диаконъ, трѣбва да

я каже тамъ, гдѣто чете свѣтилничнитѣ молитви, т. е. предъ царскитѣ врата.

3) *При вечерния входъ трѣбва ли священника, който служи безъ диаконъ, да прикади цѣлий алтарь или покрайне мѣрѣ престола?*

* Тѣй като съ диаконъ е установено да се кади престола и жертвенника, то отъ това и священника може да прикади тѣзи мѣста.

4) *При пѣтохлѣбие, когато сѣ пѣятъ стихиритѣ на литията, какъ трѣбва да се извърши кадението?*

* Съгласно Типика трѣбва да се прикадятъ *свѣтилнитѣ икони* (въ притвора), настоятеля и вси лица по чинъ, а въ книгата „Послѣдование утрѣни, вечерни и полунощници,“ е казано, че трѣбва да се прикади цѣлий алтарь и храма.

5) *Приво ли е, гдѣто си позволѣнитѣ нѣкои священници да даватъ на дѣца да прочитѣтъ помянници при проскомидисаваніе?*

* Ако священника, отъ многото помянници, не може да унѣе въ проскомидисаваніето, то е допустнато на дѣца въ такъвъ случай да четѣтъ имената.

6) *Слѣдъ проскомидисаваніе цѣлийтъ храмъ ли трѣбва да се кади или само алтаря?*

* Въ служебника е указано да се прикади цѣлий храмъ, а какъ трѣбва да се извърши това каденіе вижъ 22 гл. отъ Типикона.

7) *Когато се случи да се четѣтъ два апостоли, правильно ли е такова каденіе: при първия — да се кади алтаря, а при втория — да се кади вжнъ?*

* Кадението собственно е установено при пѣненіето „аллилуія“ въ честь на читаемото слѣдъ това Евангелие и въ знамение блискостъта на Св. Духъ.

8) *Еднакъвъ ли редъ трѣбва да се пази при кадението на апостола и при пѣненіето на „Херувимската“ пѣсенъ?*

* Еднакъвъ — кади се св. престолъ, алтаря, иконитѣ и народа (отъ амвона).

9) *Священникъ, който служи безъ диаконъ, кога трѣбва да кади, въ вѣрме на Херувимската пѣсенъ, — прѣди прочитанието на „Никтоже достоенъ“ или слѣдъ нея?*

* Може да кади и да чете молитвата, ако я знае на изусть.

10) *При възгласа „Възлюбимъ другъ, друга“ . . . при установеното цалуваніе трѣбва ли да произнасяме: „Свѣтій Боже“ . . . ?*

* Това може да произнесе само архиерея.

Св. Евангелистъ Лука

Св. Евангелистъ Лука, е билъ родомъ отъ Антиохия Сирска. Въ младитѣ си години той е спечелилъ добро Елинско възпитание — знаелъ е лѣкарска и живописна наука, отъ което е билъ искусенъ лѣкаръ и живописецъ. Говорилъ е язици: Арабеки, Гръцки и Еврейски. Съ това учение той дошълъ въ Иерусалимъ, когато проповѣдваше Исусъ Христосъ Божественната си наука. Св. Евангелистъ Лука съ голѣма радостъ приелъ Християнската наука и отъ нея ся възползува много повече, нежели отъ Еленскитѣ и Еврейскитѣ училища въ които се бѣше училъ толкова години.

Св. Лука бѣше единъ отъ 70-тѣхъ ученици Христови. Това свидѣтелствува самъ, като казва: *Яви Господъ и нѣкъхъ седмдесятъ, и посланикъ по двѣма предъ лицемъ своимъ во всякъ градъ и мѣсто.* (Лук. 10, 1). Като бѣше ревностенъ въ проповѣдването на словото Божие, той е обиколилъ всичкитѣ градове и села, като проповѣдваше и увѣряваше челоувѣцитѣ, какъ е дошълъ Мессия, когото отдавна чакахъ. — Слѣдъ воскресението Христово, Св. Лука, като отиваше съ Клеопа за гр. Емаусъ и като ся разговаряхъ за учительтъ си и за страданията му; самъ Господъ имъ ся яви и ги зашита: върху какво ся разговаряте, защо сте жалостни? Да ли е ималъ Лука голѣма радостъ отъ тѣзи, когато е видѣлъ учительтъ си, който е казалъ: *азъ съмъ нкътъ. и истина и животъ.* Каква ли е била радостъта му, когато е слушалъ отъ Божественнитѣ уста проповѣдание което е говорило върху него като Божественъ посланикъ? Но Лука незнаеше още съ кого говори; той неможеше да познае още учительтъ си, за когото е толкози жалостно плакалъ, и когато Господъ вечеръта въ Емаусъ прѣчупилъ хлѣбътъ, той позна оногова, когото прѣдаде Юда на тайната вечеря. Като вече позна Учителя си, той (Св. Лука), захвана да говори на спутника си Клеопа, какъ онзи, който ги попита: върху какво ся разговаряте, защо сте жалостни, че не бѣше простъ челоувѣкъ.

Любовъта си къмъ Христа Св. Лука показа, когато написа Св. Евангелие—познато подъ име: *Евангелие отъ Лука.* Въ това Евангелие той написа не онова, което е чулъ отъ другитѣ, което е видѣлъ съ очитѣ си, а особено отъ Ап. Якова е взелъ всичко, понеже той му е билъ учитель.

Св. Лука е билъ искрененъ приятель и сътрудникъ на Ап. Павелъ. Той е проповѣд-

валъ Евангелието не само на Юдейтъ но и на Еретицитѣ, и споредъ както се види изъ Апостолскитѣ дѣла, които е написалъ самъ, той е билъ наедно съ Ап. Павела въ Римъ и тамъ сж проповѣдвали. Отъ Римъ Св. Лука отишълъ на истокъ и самъ търпѣлъ голѣми мъжки отъ гладъ, но пакъ проповѣдалъ. Като обиколилъ всичката Кивия дошълъ въ Египетъ, гдѣто разсѣ Христовото учение; въ Тиви издигна много храмове.

Св. Лука имаше повече отъ 80 год. когато остави земния животъ.

Понеже Богъ не остава никого ненаграденъ, който се труди за него; той си яви милостъта и надъ Св. Лука. Всякой, който страдаше отъ каквато и да е болестъ, отиваше съ чиста вѣра при гроба на Св. Лука и намѣрваше исцѣление. Когато чулъ Констанций, синътъ на Константина великий, за чудесата, които ся явявали отъ гроба на Св. Лука, той проводилъ тутакси нѣкой си Артемия Дукса, да пригѣе мощитѣ на Св. Лука въ престолния градъ.

Споредъ истинскитѣ предания, нашето церковно живописство си води началото отъ Св. Лука. Той първий е написалъ иконата на Св. Богородица, която държи въ рацѣ прѣвѣчния младенецъ Исуса. — Сжщо написалъ и много още други икони съ които ся украсяватъ и до днесъ хр. храмове.

Обяснение нѣкои непонятни думи и изражения отъ Богослужебнитѣ книги.

Думитѣ: тимѣние глубины, отъ 68 Пс. какво означаватъ?

Единъ благочестивъ енориотипъ, слѣдъ като се пустина църква, ме помоли да му разясня нѣкои думи отъ Богослужебнитѣ книги непонятни нему. Като си прѣдполагахъ, че може би и въобще ще се намѣржтъ челоувѣци, които да желаятъ да знаятъ значението на непонятни отдѣлни изрѣчения отъ Богослужебнитѣ книги отъ нашета Пр. църква, то азъ рѣшихъ да се потруди да разясня на мойтъ енориотипъ думитѣ: **углебохъ въ тимѣниі глубины, и нѣсть постоянія** (Пс. 68, 3). Азъ, казваше ми той, съмъ слушалъ сжщитѣ думи и въ Богородичния акатистъ: **радуйся тимѣнія изъимающая дѣлъ** (Ик. 5-й), какво означава собствено думата: **тимѣнія?**—Тимѣние, му отговорихъ азъ, означава—дълбоко блато, дълбока тиня, подъ която нѣма твърдо мѣсто. Въ подобна тиня **нѣсть постоянія**—нѣма здрава точка о която да се допржтъ нозѣтъ на челоувѣка. Въ

подобна дълбока тиня може да потъне чело-
вѣкъ до шии. Твѣи думи сѣ исказани отъ
Псалмопѣвеца въ това врѣме, когато той и
„всичкитѣ людие що бѣха съ него гоняни
отъ Авесалома, та прѣминахаъ Йорданъ“ (2 Цар.
17, 22), и се кривахъ отъ Авесалома по рѣч-
нитѣ брѣгове, изъ високитѣ храсталаци, като
затѣвахъ изъ дълбоката тиня по Йорданската
долина. Именно въ тази долина, бащата съ бо-
лѣсть на сърдцето си и изпуренъ отъ викание,
като го е гонялъ синъ му е викалъ къмъ Гос-
пода: „Избави мя, Боже, защото водитѣ стиг-
нахъ до душата ми. Потънахъ въ дълбоката
тиня (тимѣния глубини), гдѣто нѣма твърдо
мѣсто да застанъ стигнахъ въ воднитѣ дъл-
бочини и бързото имъ течение (извѣстно е, че
Йорданъ има твърдѣ голѣмо течение, но не та-
кова, като рѣката Кавказъ), ще ме потопа. Ис-
тѣгли мя изъ тинята, да ме не потопятъ буритѣ“.
(Библ.). Както е извѣстно, 68 псал. се отнася
къмъ пророческитѣ псалми. 22 стихъ отъ този
псаломъ сѣ е изпълнилъ на Голгота: **даша
въ снѣдь мою желчь, и въ жажду мою напо-
шиха мя оцта.**

ИЗВѢСТІЯ И ЗАБѢЛЖИ

— Вѣстникъ Gartenlaube, споредъ твърдението на
Church Review, съобщава подъ своя отговорностъ слѣ-
дующий анекдотъ относително за папата. Случката била
въ Римъ ле слѣдъ много врѣме подиръ Насхата Въ ед-
на прѣхубава вечеръ папата се качилъ на откритъ каляска
и заедно съ единъ отъ кардиналитѣ си ся разождаль
изъ увидитѣ. Между многото спрощаси, които постоянно
се намиралъ по улицитѣ на Римъ се намиралъ единъ хромъ
съ двѣтъ си нога. Този страдалецъ щомъ видѣлъ папата,
вдигналъ ржцѣтъ си на горѣ и звикалъ: „Господи, со-
жали се надъ менъ.“ Папа Пий, доста се развалявалъ.
Той слѣвалъ отъ каляската, прострлялъ ржкити си къмъ
хромия и съ високъ гласъ извикалъ: „Стани вземи о-
дѣра си и ходи!“ Бѣдния старецъ за единъ мигъ, като
че е наелектризиранъ, съ ускорени очи, скочилъ отъ
кревата и направилъ неестественни дѣя — три крачки на-
прѣдъ. Въ лицето на папата се показвало радостъ, но
слѣдъ нѣколко минути за малко чудесноисцѣленний из-
ново тѣжко падналъ на кревата си. Папата безъ да на-
губи надѣжда изново звикалъ: *Стани и ходи!* Но ко-
гато болния изново скочилъ и когато пакъ се наклонилъ
да пада, папата го задържалъ съ ржцѣтъ си, но този пакъ
се уцѣпилъ и гласътъ му се схванахъ но съ самоува-
ренность и третий пакъ, но всѣ съ колебание, съ ни-
съкъ този потретиленъ приказанието си. Бѣдния направилъ
още единъ конвулсивни (непроизволенъ) напрадно движе-
женіи. Папа Пий станалъ доста блѣденъ, и го качили
безъ съзнание въ каляската. Слѣдъ нѣколко минути ка-
ляската го повнесла по улицата тогава, когато бѣдния
Лазаръ съ конвулсии (*тръпки*) глѣжалъ на улицата и ох-
калъ злобиколовъ отъ тѣла . . .

Изданіе и печатъ: Печатница „СТАРА ПЛАНИНА“

Печатница „СТАРА ПЛАНИНА“ на Иванъ Андреевъ & Киро Мадоевъ № 350-95 г.

ОТКРЫТА ПОДПИСКА НА 1895 ГОДЪ

(XIV годъ издаванія)

НА ЕЖЕМѢСЯЧНЫЙ ИЛЛЮСТРИРОВАННЫЙ ЖУРНАЛЪ

ДЛЯ ДѢТЕЙ ШКОЛЬНОГО ВОЗРАСТА

„РОДНИКЪ“

и педагогическій листокъ

„воспитаніе и обученіе“

„Родникъ“ въ 1895 году будетъ издаваться въ токъ
же духѣ и направленіи, что и живущія 13 лѣтъ.

„Родникъ“ выходитъ перваго числа каждого мѣсяца
книжками большаго формата, со многими рисунками въ
текстѣ, портретами и отдѣльными картинками.

Въ 1895 году въ „Родникѣ“ между прочимъ будутъ
помѣщены: большая повѣсть изъ морской жизни К. М.
Станюковича, подъ названіемъ „Вокругъ свѣта на Коршу-
нѣ“, и биографическая повѣсть В. П. Авелариуса: „Уче-
ническіе годы Гоголя“.

Всѣтъ съ „Родникомъ“ можно получать ежемѣсяч-
ный педагогическій листокъ „Воспитаніе и обученіе“, по-
священный вопросамъ семейнаго воспитанія, домашняго
обученія и детского чтенія.

„Родникъ“ рекомендованъ и одобренъ учеными и у-
чебными Комитетами Мин. Нар. Просв., Святейшаго Синода.
Собственной Е. И. В. канцеляріи по учрежденіямъ Им-
ператрицы Маріи и Главн. Управл. военно-учебныхъ за-
веденій. Удостоенъ почетнаго диплома на педагогической
выставкѣ Общества Трудовѣдѣ въ Москвѣ 1888 г.

Условія подписки на 1895 годъ прежнія:

Съ доставкой и пересылкой. На годъ На 6 мѣс. На 3 мѣс.

На одинъ „Родникъ“ 5 р. 2 р. 50 к. 1 р. 25 к.

На „Родникъ“ и педагогическій листокъ

„Воспитаніе и Обученіе“ 6 . 3 . — , 1 . 50 .

За граншу 8 . 4 . — , 2 . — .

Отдѣлно на педагогическій листокъ.

„Воспитаніе и Обученіе“ 2 . 1 . — , — . 50 .

Адресъ конторы: С.-Петербургъ, Невскій пр., 106, при

„Рускомъ книжномъ магазинѣ“ Н. Н. Морева.

За издателя Н. Моревъ. Редакторъ Алексѣй Альмендингенъ.

Открыта подписка на ежемѣсячный журналъ съ кар-
тинками „Читальня Народной Школы“ (8-й годъ из-
данія). Цѣна съ доставкой и перес. 3 рубля въ годъ.

Къмъ неиздѣлженитѣ ни абонати.

Още два броя и „Церковенъ вѣстникъ“ ще навѣрши
първата си година, а ний все още чакаме да получимъ
абонамента „веднага, щомъ испратимъ първитѣ книжки“.
Молиятъ, прочее, това „веднага“ да не се продължава по-
вече.

Молиятъ всички ония, които ни испращатъ пари
за кн. „Християнски добродѣтели“ и „Указателя“ на
всячки текстове, никакъ да не ни испращатъ въ пари,
въ малки сумми приемаме, но само ако се прибавя при
всякой левъ по 10 ст. Желателно би било испратитѣ
да ставатъ въ бонове, пом. записи или банкноти.

Обръщане вниманіето на Г. Г. абонатитѣ ни, че сме
назначили агентъ, а именно Г. Даниянъ Тодоровъ, който
снабденъ съ вадѣжитѣ книжа ходи вече по обиколка
за събиране абонамента и записване нови абонати. У-
ноляваме прочее всички да иматъ пълно довѣрне къмъ него.

Редакторъ: Священникъ Минъ Г. Минковъ